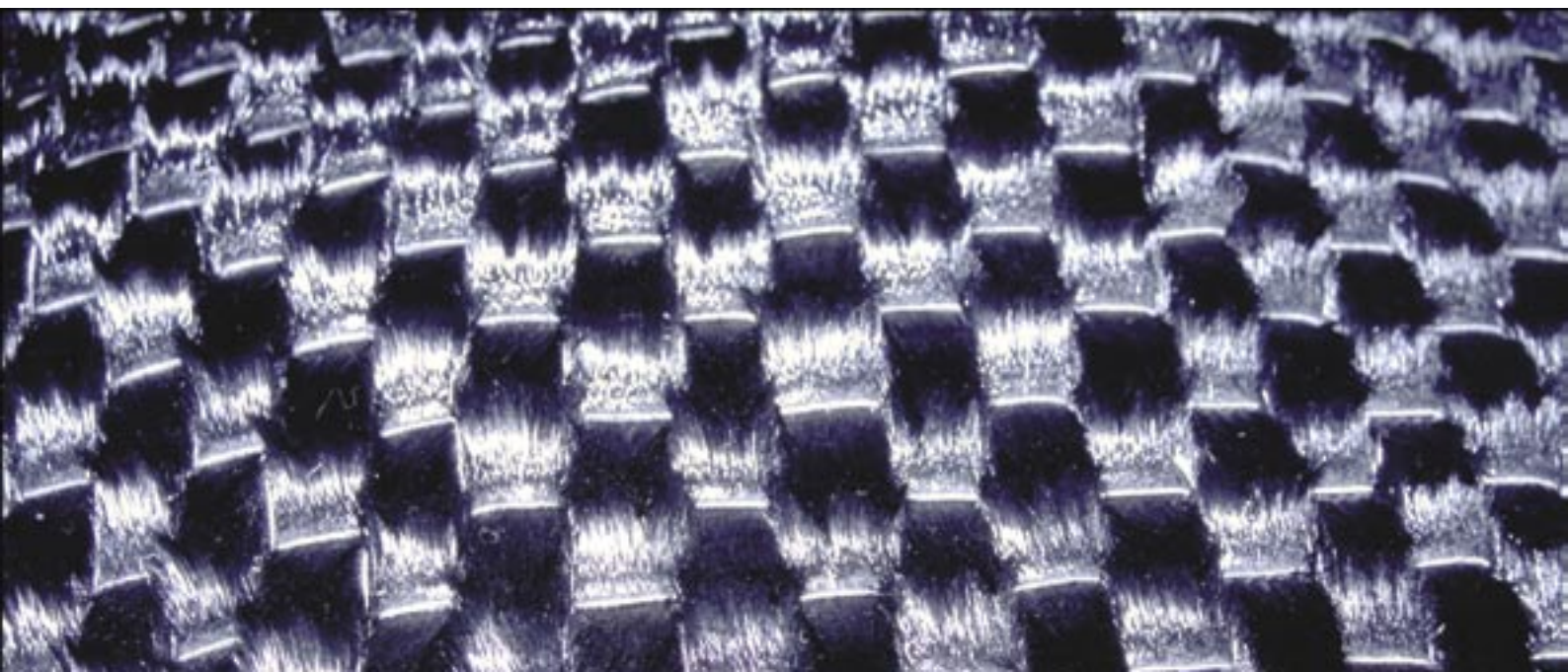

Slutrapport

Sälen vår gemensamma resurs - ett Interreg KvarkenMittskandia IIIA-projekt, 2004-2007

Östernorrlands förbund
Pohjanmaan liitto

Länsstyrelsen
Västerbotten

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND

Svenska Jägareförbundet

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
Bakgrund	5
Sälen som resurs	5
Förvaltning av säl	6
MÅL	7
ORGANISATION	8
Finansiering	9
Rapportering	9
DELPROJEKT	10
1. Kunskapsinsamling och Dokumentation	10
2. Mötesplatser, erfarenhetsutbyte och gemensamt agerande	13
3. Informationsförmedling	15
4. Marknadsföring och Produktutveckling	17
5. Sälcenter	19
PUBLICITET	21
INFORMERING	22
UTVÄRDERING	23
MÖJLIGHETER FÖR FRAMTIDEN	23
GRÄNSREGIONAL BETYDELSE	24
ÖVRIGA EFFEKTER AV SÄLPROJEKTET	25
VAD BEVARAS EFTER PROJEKTETS SLUT?	26
SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	27
BILAGA 1. ÖVRIGA SAMARBETSPARTER	29
BILAGA 2.	

INLEDNING

På Helgeland har man nyttjat sälen som en resurs i 10 000 år, och säljakten lade grunden för den första bosättningen efter istiden. Kvarkenregionen har månghundraåriga traditioner kring säl eftersom Kvarken sedan urminnes tider har varit ett något av ett centrum för säljakt i Bottniska viken och därmed även för tillvaratagande av säl.

Sälen har de senaste 50 åren gjort en resa från att ha varit ett värdefullt byte till att vara behov av skydd och tillsist ett hot mot fiskerinäringen. I dagens läge är konflikten mellan gråsälen och fisket en realitet. Både i Kvarken och Helgeland har man en konflikt mellan en basnäring och en skyddad art. Utgångspunkterna är lika och i båda områdena har man haft projekt om sälen i början av 2000-talet.

Den gemensamma satsningen har gett möjligheter att få ett bredare utbyte när det gäller att ta tillvara sälen, men också i form av erfarenhetsutbyte gällande fiskeredskap och -teknik. På båda sidor om Kvarken och vid Norges kust eftersträvas lösningar som kan återställa harmonin mellan fiskare och säl. Projektet "Sälen - vår gemensamma resurs" har varit ett led i det arbetet.

Projektet har arrangerat erfarenhetsutbyte mellan olika grupper i Norden, workshops kring aktuella ärenden inom förvaltning, forskning, redskapstillverkning, jaktteknik och säkerhet. Som projektets knutpunkt har fungerat ett virtuellt sälcenter som är en informationsbank om säl.

BAKGRUND

Sälen har traditionellt varit en viktig resurs för kustbefolkningen i Kvarkenområdet och Helgeland. Jakten har varit förbjuden i alla tre länderna under 10-30 år av olika skäl. Sälstammarna har under de senaste decennierna ökat efter att tidigare i Östersjön ha varit hårt drabbade av främst miljögifter. Jakt har återinförts i alla tre länderna i begränsad form efter att bestånden återhämtat sig. För att hantera den ökande sälstammen, jakt och tillvaratagande behövs en effektiv förvaltning.

Säljakt och tillvaratagande har långa traditioner. Upphållet i jakt har dock lett till att praktiska kunskaper om jakt och tillvaratagning delvis har fallit i glömska. Den kunskap som finns bevarad är ofta koncentrerad till äldre personer. Med ökande och mera livskraftiga sälbestånd så finns ett behov av att öka jakten och därmed finns också behov av praktiska kunskaper kring den krävande säljakten.

Projektet 'Sälen – vår gemensamma resurs' har varit en fortsättning på tidigare sälprojekten i Kvarkenregionen och i Helgeland ('Gråsälen i Kvarken' och 'Kystsel – fra problem til resurs'). De tidigare projekten påbörjade en kartläggning av dagens situation och kunskapsnivå, och projekten identifierade brister och kunskapsluckor i dagens förvaltning av säl och nyttjande av sälen som en resurs. Den kunskap som inhämtats i de tidigare projekten utgjorde basen för det nya projektet.

Sälen som resurs

Sälar är en mångsidig resurs, ett vackert rovdjur, vilket ger möjligheter till betraktande av dem i sin livsmiljö, på sälhällar eller i vackra kreationer gjorda i sälskinn.

Förekomst av säl har i århundraden varit en viktig gemensam resurs för kustbefolkningen i Norden. Gråsälen har därför varit en faktor som direkt bidragit till ett väl utvecklat samarbete och samverkan som också påverkat språk, kultur och traditioner. För kustbefolkningen har säljakten utgjort en väsentlig näring vid sidan av fisket. I Kvarken var säljakten huvudsyssla under senvintern då man inte bedrev något fiske. Sälen kan som resurs användas på många sätt, den har ett mustigt kött rikligt på vitaminer och spårämnen, späcket kan kokas till sälolja vilket har både bruksvärde och dokumenterad medicinsk användning. Traditionellt har byggnader i skärgården varit målade med målarfärg med sälolja som bas. Skinnen har en vacker lyster och är ett slitstarkt material som kan användas till bruksföremål och kläder samt möbel eller konstföremål. Skelettet har traditionellt använts t.ex. vid tillverkning av nät, idag utreds möjligheterna till att göra souvenirer och smycken av dem.

Sälen som problem

Finland och Sverige: Sedan 1980-talet har sälbestånden återhämtat sig på ett enastående sätt. Gråsälstammen har t.ex. fyrdubblats på de senaste 15 åren. De ökande sälbestånden och sälarnas fredning har dock medfört att skador på fiskeredskap och fiskfångst ökat dramatiskt. Skadorna är nu så omfattande att det småskaliga yrkesmässiga kustfisket är hotat. Trots insatser för att utveckla skadeförebyggande medel och metoder för att hindra sälarnas angrepp på redskap och fångst, samt den nyligen införda möjligheten att bedriva en begränsad jakt, ökar krisen i kustfisket. Konflikten mellan sälen och fisket/fiskodlingen är en realitet. Så länge som det funnits fiskare vid kusten har sälen utgjort ett hot genom att ta fisk ur fiskarens redskap och genom att skada redskapen. När sälstammarna minskade kraftigt från 1930-1980 blev också skadorna mindre på fisket och med en återhämtning av sälstammen har skadefrekvensen ökat.

Norge: Orsaken till nedgången i kustfisket längs den norska kusten är många. I några områden längs kusten är det stora sälbestånd som bidrar till en ökande mängd kveis i fisken, speciellt i torsk, långa och brosme, men man har också hittat kveis i lax, kungsfisk och sej. Kustsälen, speciellt gråsälen, är huvudvärd för parasiten (nematoden) kveis som i vissa områden har registrerats i ca 80 % av de levererade fångsterna. Kveis reducerar marknadsvärdet och därmed priset till fiskarna med upp till 40 %. Att avlägsna kveis ökar även produktionskostnaderna i förädlingsindustrin.

Förvaltning av säl

Säl är förvaltas nationellt av Jord och skogsbruksministeriet (Finland), Naturvårdsverket (Sverige) och Fiskeridepartemanget (Norge). I Sverige har det funnits en nationell förvaltningsplan för gråsäl sedan 2001, som är under uppdatering. I Finland färdigställdes förvaltningsplanen för Östersjöns sälstammar år 2007, i samarbete med Kvarkenrådets projektet Sälen – vår gemensamma resurs. I Norge har frågan väckts om behovet av förvaltningsplan. I Norge är situationen den att sälarterna förvaltas av fiskerimyndigheterna, och därmed berörs de inte av viltloven.

Skyddsområden har inrättats för säl i alla tre länderna. Dessa är till för att dels skydda sälarnas livsmiljö och dels att ge en viloplats för dem under pälsömsningen. Jakt under kutningstid är förbjudet i alla tre länder. I Finland är miljöministeriet ansvarigt för inrättandet av sälskyddsområden, i Sverige de regionala länsstyrelserna och i Norge är det de regionala myndigheterna (Fylkesmannen) som är ansvarig för fredningsområdena.

MÅL

Projektets målsättning har varit att främja en ekologisk förvaltning av sälbestånden för kustbefolkningens bästa i Kvarnen MittSkandia området. Strävan har varit att skapa förutsättningar för bärkraftigt nyttjande av en värdefull och förnyelsebar resurs samtidigt som en ekologisk balans upprätthålls, samt öka samarbetet mellan organisationer och myndigheter. Målet med projektet har även varit att öka tillvaratagningen av sälen som resurs och få en högklassig tillvaratagning och tillverkning av regionala produkter. Genom att utbilda jägare i etisk jakt samt köksmästare och hantverkare i att använda sälens alla delar för tillverkning av lokala/regionala produkter skapas en bild av sälen som ett bytesdjur.

ORGANISATION

Kvarkenrådet har fungerat som projektägare och svarat för administrationen av projektet. Projektet hade en ledningsgrupp med representanter för nationella medfinansiärer, de olika verksamhetsområdena och sakkunniga. För det praktiska arbetet svarade en projektledare och tre projektkoordinatorer, en i vardera Finland, Sverige och Norge.

Ledningsgrupp

Björn Jonsson, ordförande, Länsstyrelsen i Västerbotten (Anders Karlsson, Länsstyrelsen i Västerbotten)

Åke Granström, viceordförande, Jägareförbundet i Västerbotten (Stefan Pellas, Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikt)

Niklas Ulenius, Österbottens TE central (Kari Hallantie, Forststyrelsen)

Ivar Sundvisson, Länsstyrelsen i Västernorrland (Gunnar Asplund, Västerbottens Fiskareförbund)

Marja-Riitta Vest, Österbottens Förbund (Esa Högnäsbacka, Österbottens Förbund)

Arljot Arntsen, Sør-Helgeland Regionråd (Gunnar Kristian Halvorsen, Innovasjon Norge)

Einar Moen, Vega kommune (Jens Einar Johanssen, Vega kommune)

Projektledare

Anita Storm, projektledare, huvudansvarig

Projektkoordinatorer

Mona Gilstad, projektkoordinator/projektledare Norge

Sören Johansson, projektkoordinator Sverige

Guy Svanbäck, projektkoordinator Finland

Partnerskap:

Samarbetsparter i 'Sälen - vår gemensamma resurs' -projektet har varit Kvarkenrådet, Österbottens förbund, Västra Finlands miljöcentral, Forststyrelsen/ Västra Finlands naturtjänster, Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikt, Österbottens Fiskarförbund, Österbottens Yrkesfiskare, Länsstyrelsen i Västerbotten, Länsstyrelsen i Västernorrland, Jägareförbundet i Västerbotten, Västerbottens Fiskareförbund, Nordland Fylkeskommune, Vega kommune, Innovation Norge och Norges Råfisklag.

Projektet bestod av följande delar:

1. Kunskapsinsamling och dokumentation
2. Erfarenhetsutbyte
3. Informationsförmedling
4. Marknadsföring och produktutveckling
5. Sälcenter

Övriga samarbetspartners

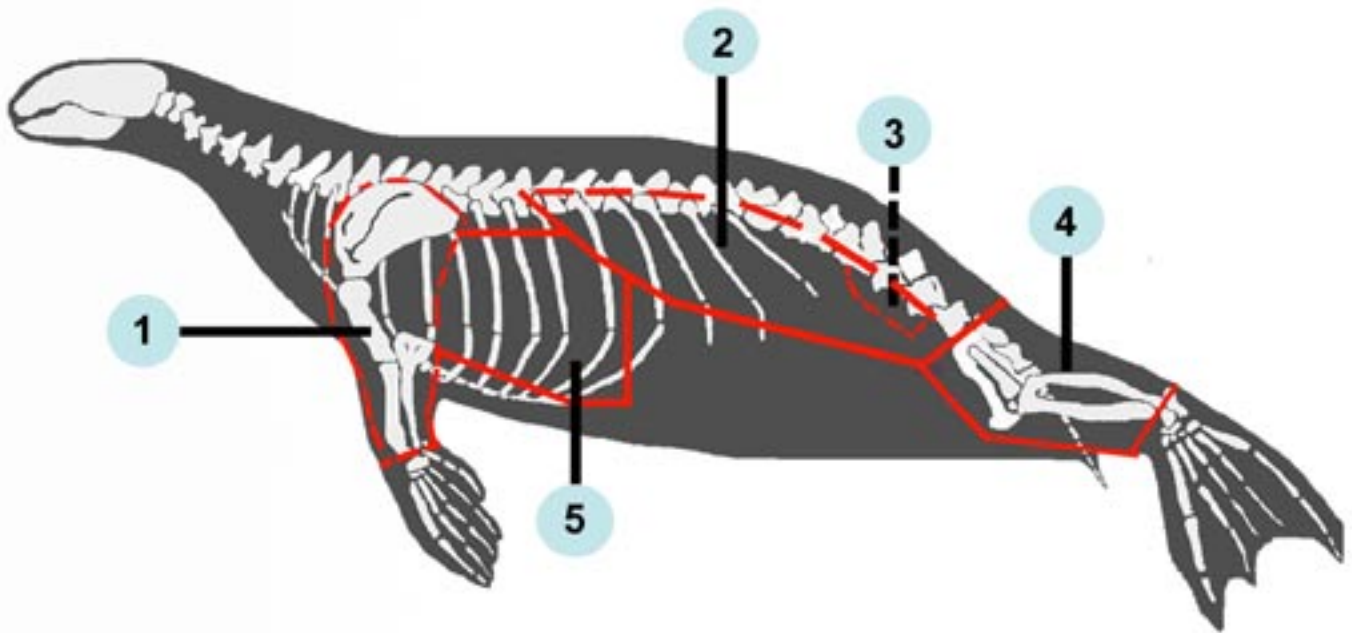
I projektet har många olika typer av samarbetspartners i de tre länderna varit involverade, bl.a jakt- och fiskeorganisationer, myndigheter, forskningsinstitut och skolor, hantverkare, företagare mm (se bilaga 1).

Finansiering

Projektet har finansierats med stöd från Interreg Kvarken Mittskandia IIIA-programmet samt av Österbottens förbund, Länsstyrelsen i Västerbotten, Länsstyrelsen i Västernorrland, Kvarkenrådet (Nordiska ministerrådet), Nordland Fylkeskommune, Innovasjon Norge och Norges Råfisklag.

Rapportering

I samband med rekvisering av Interreg-medel har projektet avrapporterats tre gånger per år enligt Interreg-sekretariatets rapporteringsmodell.

DELPROJEKT

1. Kunskapsinsamling och Dokumentation

Målsättning

Delprojektets målsättning var att samla in heltäckande bakgrundskunskaper om relevanta sälrelaterade frågeställningar. Genom att kartlägga det befintliga kunskapsläget kunde behovet av ny kunskap inom de delområden som berör ekologisk förvaltning och nyttjande definieras och behövliga åtgärder sätts in för att om möjligt rätta till bristerna.

Åtgärder

- Kartläggning av sälbestånd och –förvaltning
- Bidra till utvecklingen av regional ekologisk förvaltning (helhetstänkande kring bevarande och nyttjande), jämförelse med förvaltning av andra djur, uppföljning av utvecklingen inom EU.
- Jakt- och fångstmetoder, kartläggning av de nationella lagstiftningarna som utgör ramarna för verksamheten, samt olika föreskrifter och rekommendationer från myndigheter
- Tillvaratagande, insamling av kunskap om olika processer och metoder
- Förädling, insamling av kunskap om skinnberedning och övrig förädling samt kartläggning av företagare i branschen.
- Marknadsföring, undersökning av befintlig marknad, kartläggning av verksamhet/produktion
- Skadeförebyggande åtgärder, insamling av befintlig kunskap inom området, rapporter, utredningar och forskning (kveis, skador på fiskeredskap/fångst mm.)
- Säljakten förr i tiden, litteraturstudie, intervjuer mm.

Resultat

- En rapport om förvaltning av säl i tio olika länder har framtagits för projektet av organisationen High North Alliance i Tromsø.
- En sammanställning av litteratur om säl har gjorts för projektet av bibliotekarie Lena Talvitie i Malax.
- En sammanställning av företagare med anknytning till säl (beredare, hantverkare, förädlare) i regionen har gjorts inom projektet.
- En utredning av de hygieniska kraven kring sälhanteringen och lagstiftningens krav har gjorts för projektet av Jonas Harald på livsmedelsutvecklingsorganisationen Foodia. Som en del av detta arbete och med målsättningen att utveckla lagstiftningen i Finland har det arrangerats en säljakttur för tjänstemän från Veterinär- och livsmedelsanstalten EELA våren 2006. Lagstiftningen i Norge och Sverige är enklare, varför insatser har inriktats på läget i Finland.
- Projektet har kontinuerligt följt med förvaltningsstrategierna i våra länder och i EU för att kunna beakta dessa i utvecklingsarbetet. Speciellt har man följt med utarbetandet av den marina strategin inom EU.
- Kunskaper om användningen av sälspäcket har insamlats om dels traditionell användning i t.ex. målfärg, smörjmedel o.dyl. och dels modernare användning som sälolja och säloljetabletter för människor.
- Allmän information om sälbestånden, beståndsutveckling, jaktlicenser, fångstsstatistik m.fl. uppgifter som har betydelse för förvaltningen av sälbestånden har insamlats.
- Information har insamlats om jakt- och fångstmetoder förr och nu, nationella lagstiftning som utgör ramar för verksamheten samt olika föreskrifter och rekommendationer från myndigheter.
- Projektet har följt med den befintliga kunskapen och forsknings- och utvecklingsverksamheten gällande skadeförebyggande åtgärder inom fisket.
- Oppskrifter på impregnering av selolje til sko, båter og til maling
- Kunskaper har inhämtats om olika behandlingsmetoder o.dyl. vid tillvaratagande av säl, skinnet, späcket, köttet och skelettet
- Turism kopplat till säl inom projektområdet har uppföljts.
- Projektet har påbörjat en kartläggning av den befintliga marknaden för sälprodukter.
- Rapporter:
  - Förvaltning i olika länder, High North Alliance, Tromsø 2004
  - Literaturförteckning över sälrelaterade frågor, Lena Talvitie, Malax 2004
  - Rapport ”Styckning av säl”, Siri Kristine Knudsen, Dr.med.vet., Veterinærinstituttet.
  - Allmän hygien vid hantering av viltkött. Speciella egenskapet hos sälens kött. Köthandling efter skottet. Jonas Harald, Foodia, Jakobstad 2005
  - Veterinär rapport för sälmottag, Norsk veterinær rapport, Veterinær Arve Nilsen.

Mycket av materialet som insamlats har lagts ut på projektets web-sidor www.nordicseal.org, antingen direkt som sådana (olika rapporter) eller redigerade

(ex. statistik). Tillgången till materialet har säkrats också efter projektets avslutande genom att hemsidan upprätthålls och uppdateras av Österbottens fiskarförbund (beslut taget 18.12.2006)

Via det arbete som gjorts av Jonas Harald på Foodia har projektet kunnat påverka förberedelserna kring jord- och skogsbruksministeriets förordning om köttbesiktning och förordning om livsmedelshygien i livsmedel av animaliskt ursprung, båda från 2006, så att tillvaratagningen av sälkött i Finland har underlättats.

Kommentar:

Projektledare Anita Storm deltog i uppgörandet av en nationell förvaltningsplan för säl i Finland 2004-2006.

2. Mötesplatser, erfarenhetsutbyte och gemensamt agerande

Målsättning

Befrämja samverkan mellan nationella organisationer, forskningsinstitutioner och myndigheter med ansvar för sälrelaterade frågor. Arrangera workshops för erfarenhetsutbyte kring aktuella frågeställningar.

Åtgärder

- Ett antal möten i form av seminarier och workshops med inriktning på olika problem- områden
- Analys av sambandet mellan fiskemetoder och skadeförebyggande åtgärder.
- Belysning av förvaltningen av säl i de tre länderna
- Belysning av konflikten säl-fiske
- Utveckling av jakt och tillvaratagande, samt jakt- och redskapsutveckling.

Resultat

- Konflikten säl-fiske samt redskapsutveckling behandlades på Utö i Stockholms skärgård i 21-22.6.2004 med inriktningen att finna alternativa fiskemetoder där sälen inte skulle komma åt att göra åverkan på fångsten. Representanter för forskningen, fiskeredskapsindustrin samt fisket deltog.
- Vid följande tillfälle i Helsingfors 15-18.2.2005 var konceptet bredare, även kveis och andra nematoder behandlades.
- För att kunna uppnå säkerhet och rätt val av vapen och ammunition har skytteexperter, jaktinstruktörer och jägare träffats och gjort skjuttester med våra telefonkataloger och gel som mål. Dessa har ägt rum i Umeå 14-15.5.2004, Vasa 12-13.2.2005, och på Vega 14-16.3.2005

- Förvaltningen av sälbestånden handhas av olika myndigheter i de tre länderna. I Finland och Norge är det Jord- och skogsbruksministeriet respektive Fiskeridepartementet som är ansvariga och i Sverige ett statligt verk, Naturvårdsverket. För att ge ansvariga tjänstemän möjligheter att diskutera sälförvaltning samlade projektet dem till en workshop på Replot utanför Vasa 16-17.11.2004. Vid tillfället medverkade också externa föreläsare med exempel på förvaltning av annat vilt. Professor Kjell Danell från SLU fungerade som moderator.
- En miniworkshop kring sälproblematiken gränsregionalt samt projektets betydelse arrangerades inom FRAP-projektet 28.10.2004 i Vasa.
- Projektet har deltagit i NAMMCOs (North Atlantic Marine Mammal Commission) möten och ställt ut sälprodukter, posters och informationsmaterial.
- “Workshop on hunting methods for seals and walrus” i Köpenhamn 7-9.9.2004. Vice ordförande Åke Granström presenterade Säljakten i Sverige och Finland. I Projektledaren presenterade projektet, samt utställningen White Seal visades.
- “Workshop addressing problems of struck and lost in seal, walrus and whale hunting” i Köpenhamn 14-16.11.2006. Projektledaren presenterade projektet.

Övriga resultat

- Förvaltningen säl har under projekttiden fått allt större aktualitet. I Finland har arbetet med förvaltningsplaner för gråsäl och vikare färdigställts. Den svenska planen för gråsäl revideras och en knobbsälsplan är aktuell. Vidare utreds i Sverige vilka krav på vapen och ammunition som ska användas vid säljakt.
- Forskning och utveckling av redskap och fiskemetoder för att minska sälskador har fått en mycket större omfattning under senare år. För 2006 beräknades mer än 5 MSEK satsas inom detta område.
- Säljägare i de tre länderna har samlats vid flera tillfällen och fått utbildning, utbytt erfarenheter och deltagit i övningar omkring säljakt och tillvaratagning. Detta har medfört att en stor del av de jägare som deltar i säljakten nu har avsevärt bättre kunskaper om förutsättningarna vid denna typ av jakt.

3. Informationsförmedling

Målsättning

Information om sälen som resurs riktas mot större grupper jägare, fiskare, myndigheter, andra intressenter och allmänheten. Den kunskap som insamlas ska förädlas och förmedlas i olika former beroende av mottagare. Informations- och utbildningspaket presenteras på internet, i form av tryckt material, rapporter och andra publikationer.

Åtgärder

- Produktion av informationsmaterial; informationsblad, broschyrer (jaktteknik, sömnadsteknik, förädling)
- Studieresor
- Internationella workshops
- Assistans till myndigheter med underlag för förvaltning
- Information via press och övrig media.

Resultat

Projektet har satsat på att få ut budskapet att sälen är en värdefull resurs och det har gjort via projektets hemsida och via många presskontakter. Två gånger per år har info blad skickats ut till berörda parter, där har ingått information om projektets verksamhet samt aktuella nationella aktualiteter kring sälfrågan. Riktad information till jägare och hantverkare har gjorts i form av utbildningsmaterial, säljagarutbildning, sömnadshandböcker. Produkter som tillverkats på utbildningar har fotograferats – produkterna har presenterats i katalog och på vykort.

- Hemsida: www.nordicseal.org
- Presentationsbroschyr av projektet: Sälen vår gemensamma resurs
- Uppdaterat säljägareutbildningsmaterial: Sälen – jakt och tillvaratagning
- Infobladd, 5 stycken
- Ett adressregister med över 700 företag, myndigheter, organisationer och privatpersoner med intresse av sälrelaterade frågor.
- Handbok för sälskinnsömning: Från skinn till kreation
- Handbok för ömning av vildmarksprodukter
- Handbok för tillvaratagning
- White Seal – design och mönsterlära 2004
- Vykort av produkter från White Seal och Water utställningarna, fotograferade av Ilar Gunilla Persson och Patricia Rodas.
- Sälkockbok: Sälen i det moderna köket
- Garvningsbroschyr i två delar: Garvning av sälkinn med alun, fett och bark, samt Garvning av sälkinn med råräkning
- Styckningsschema
- Projektet har skött logistiken för skinnberedning genom att organisera insamling och transport av skinnen till beredning.

Postrar

- 2 st fotopostrar
- Gränslöst av säl
- Posterpresentation av projektet
- Poster på Waterutställningen
- Säl som resurs – presentation till Ett slag för Östersjön
- Säl förvaltningposter i Finland/Sverige/Norge
- 4 fotopostrar på sälmat
- Presentationsposter på sälkockboken

Utöver detta så har projektledarna deltagit i en mängd möten och konferenser och informerat om projektet och om säl situationen i Kvarkenområdet och Helgeland

4. Marknadsföring och Produktutveckling

Målsättning

Projektet ska bistå med stöd och analys av marknaden samt stimulera utvecklingen av en strategi för marknadsföring av produkter för enskilda eller grupper av företag. Projektet ska bistå med mindre utvecklingsprojekt för att få fram nya produkter av säl. Företagare ska ges möjlighet att presentera sina produkter/verksamhet genom sälcentret.

Åtgärder

- Produktutveckling av sälprodukter i samarbete med utbildningsinstitut och hantverkare
- Kurser inom beredning, tillvaratagande, konsthantverk
- Marknadsföring genom presentationmaterial från kurser och aktiviteter
- Kompetenshöjning för företagare,

Resultat

- En sälkokbok har tagits fram inom projektet i samverkan med Jägareförbundet i Västerbotten. Kokboken innehåller moderna recept på sälkött i olika former, framtagna av de professionella kockar som deltagit i de kockkurser som ordnats inom projektet.
- Projektet har arbetat med att utveckla metoder för skinn garvning och päls- och läderberedning i samarbete med olika företag.
- Profilprodukter utvecklade av vestonstuderande Hanna Valo: säl tavla, lampa och ljusunderlägg.
- Skinnprodukter: Datorväska, portmonnäer, etc.

- Jakt- och vildmarksprodukter i sälskinn utvecklade av vestonomstuderande Miina Rautaneva i samarbete med Bjørn Økern, t.ex. gevärsfodral, patronbälten, mössor, handskar och andra accessoarer.
- Livsmedelsprodukter: Sälolja, olika köttprodukter.
- Övriga produkter som tagits fram inom projektet: Säloljelampor, skifferknivar, skavbommar för späckning, skavknivar, sälbenssmycken, skosmörja.
- Projektet har också gjort nyproduktioner av traditionella bruksföremål såsom matväskor, postväskor, sälskinnskor etc.
- Tester av livsmedel, t.ex. rökning av sälkött.
- Två studenter vid gastronomiutbildningen vid Umeå universitet har skrivit en 3-betygsuppsats om sälköttets egenskaper. Projektet har medverkat genom att tillhandahålla sälkött och annat material samt genom diskussioner med studenterna om sälrelaterade frågor.
- Projektet har i samarbete med Björkö byaförening och Uulatuote Oy målat ett nybyggt båthus i Svedjehamn med Uula slamfärg och sälolja.

Projektet har ordnat ett flertal kurser inom konsthantverk, matlagning, skinnberedning etc, med målsättningen att lansera säl som material/råvara:

- White Seal-konsthantverkskurs på Mellersta Österbottens yrkeshögskola 9-13.5.2004 under ledning av professor Basil Kardasis från Royal College of Art i London. 14 deltagare (5 från Norge, 6 från Sverige och 3 från Finland).
- Water H2O-konsthantverkskurs på Mellersta Österbottens yrkeshögskola 5-8.5.2005 under ledning av professor Basil Kardasis från Royal College of Art i London. 13 deltagare, (5 från Norge, 6 från Sverige och 2 från Finland)
- Kockutbildning på Vega 27-28.9.2004 under ledning av den norske kocken Jon Aga. Kockar från Finland, Sverige och Norge deltog. Kursen arrangerades i samarbete med Interreg IIIA-projektet Gastro Botnia
- En kurs i tillvaratagning av säl (Öppning, urtagning, styckning, garvning skinnbehandling etc.) ordnades i Alskat utanför Vasa 6-7.4.2006
- En kurs i tillvaratagning av säl (ppning, urtagning, prover, fl ning och fl skning, behandling av skinnet, kokning av s lolja etc) ordnades i Skeppsvik utanf r Ume 8.4.2006.
- Garvningskurs på Holmön 5 - 9 september 2005.
- Garvningskurs på Vega 10-17.9.2006 under ledning av instruktörerna Rebekah och Glenn Williams från Nunavut, Baffin Island (CA). 17 konsthantverkare och jägare från Sverige, Finland, Svalbard och Norge lärde sig inuiternas traditionsrika sätt att bearbeta sälskinn.
- Undervisnings-DVD om garvning, filmades i samband med garvningskursen på Vega
- Sälskinnsko sömnadskurs; Vasa 9-11.11.2006 och Holmön 17-19.11.2006
- Garvningskurs på Varppi i Maxmo 8-11.6.2006
- Garvningskurs vid Alskat 17.5.2007

5. Sälcenter

Målsättning

Sälcentret består av två delar, ett virtuellt sälcenter och ett mobilt sälcenter. Det virtuella sälcentret www.nordicseal.org fungerar som en mötesplats (forum) för de intressenter som är involverade i projektet. Centret förmedlar kunskap samt fungerar som ett nätverk mellan organisationer, forskare, myndigheter och företagare.

Det mobila sälcentret består av en stor samling föremål tillverkade av sälens päls, läder och ben. Bl.a. en kollektion herrkläder gjorda av sälpäls och –skinn, väskor, smycken, möbler, tavlor och mycket annat. Det mobila sälcentret har sammanställts för att på ett konkret sätt visa hur alla delar av sälen kan användas.

Sälcentret fungerar som projektets ansikte utåt samt är ett verktyg för projektets verksamhet. Sälcentret har organiserats på sådant sätt att det efter projektidens slut kan övertas och drivas gemensamt av de olika intressenterna i sälfrågor. Målsättningen med centret var att stimulera utvecklingen av en helhetssyn på säl.

Åtgärder

- Kunskapen som insamlats och förädlats inom projektet sammanställs och förs vidare genom det virtuella sälcentret.
- Material i tryckt form för distribution.
- Mobila utställningar för presentation av projektet.

Resultat

- De produkter som tagits fram under kurser (ex. White Seal, Water, samt kollektioner av vildmarksprodukter, herrkläder i sälskinn och smycken i sälben) har förevisats på ett flertal utställningar och mässor företrädesvis inom projektområdet men även utanför (bilaga 2). I samband med utställningarna och mässorna har även projektet och det övriga materialet

som framtagits inom projektet presenterats. Verksamheten har gått under namnet Gränslöst av Säl, och via dessa aktiviteter har man nått ut med information till tusentals människor inom och utanför projektområdet.

- Projektet har producerat egna websidor, www.nordicseal.org, på tre språk, där allt väsentligt material som producerats inom projektet och viktig information kring sälfrågor presenteras. Sidorna lades ut i slutet av 2005, och sedan april 2006 har man även haft en uppföljning av hur informationen på sidorna nyttjas. Sidorna har haft en kontinuerlig uppdatering och antalet besökare sedan öppningen är ca 20 000.
- De egna web-sidorna, sälcentret, fungerar och sidornas fortsatta uppdatering och utveckling har garanterats även efter att projektet upphör.
- Ett flertal tillfällen för erfarenhetsutbyte för säljägare har arrangerats under projekttiden. Mötena har hållits dels i respektive land, men även gemensamma möten har arrangerats. Teman på mötena har varit tillvaratagande av resursen säl i alla dess former. T.ex. livsmedelshygien, hantering, tillredning av kött, beredningsinformation etc. Ett i Skeppsvik i Holmsund (25-26.2.2005), ett i Pörkenäs i Jakobstad (10-11.3.2005), ett i Alskat utanför Vasa (7.4.2006) och på Vega (14-16.3.2005).
- Det mobila sälcentret har presenterats på ett trettiotal olika utställningar och mässor under projektperioden. Dessa tillställningar finns uppräknade tillsammans med antalet besökare eller deltagare i sammanställningen över aktiviteterna inom projektet i bilaga 2.
- Projektet arrangerade en Nätverksträff för personer som varit inkopplade i projektet i Lycksele 18-19.8.2006. På Nätverksträffen gavs det möjlighet att visa upp de produkter som framtagits under projektperioden, att träffa andra likasinnade och lära sig av varandra samt lära sig av experter om olika delar av tillvaratagningen av säl som resurs. Ett sextiotal personer deltog i träffen som även fungerade som en slags gemensam avslutning på projektet.

PUBLICITET

Projektet har fått mycket stor uppmärksamhet i media, inte bara inom Kvarkenregionen och Helgeland utan även i nationella och internationella media. Detta gäller i synnerhet kokboken. Inom flera länder inom NAMMCO har denna och utbildningsmaterialet uppmärksammats.

Utgivningen av sälkokboken uppmärksammades bl.a. i följande media i Sverige: Expressen, SvD, DN, TT, Sydsvenskan, METRO, Falu-kuriren, Oskarshamns tidning, Västerbottens kuriren, Västerbottens folkblad, Norrköpings tidning, corren.se, Sundsvalls tidning, Norrbottenskuriren, Länstidningen Östersund, Norrländska socialdemokraten, Nyhetsportalen.se, Ystads allehanda, Ljusnan.se, Frisim.com, salarochfiske.se, Hallandsposten, Kvinna.nu, Thelocal.se. Också finska och norska medier visade stort intresse för boken.

Projektet ordnade ett pressinformationstillfälle 31.8.2007 om det förbud mot sälprodukter som diskuteras inom EU. I informationstillfället deltog projektledare Anita Storm, överinspektör Madeleine Nyman från Jord- och skogsbruksministeriet samt Mathias Lindström från Österbottens jaktvårdsdistrikt. Pressinformationen uppmärksammades av Suomen tietotoimisto STT, Aamulehti, Finska Notisbyttån FNB, Helsingin Sanomat, Kauppalehti, Lapin kansa och Vasabladet.

Projektet överräckte ett par sälskinnshandskar åt president Martti Ahtisaari i samband med invigningen av Kvarkens världs naturarv 8.9.2007, vilket uppmärksammades stort av media.

Projektet har i allmänhet väckt stort medialt intresse och fått många löpmetrar skrivna artiklar och bilder publicerade, men även TV och radio har regelbundet uppmärksammat projektet.

INFORMERING

Projektet har visats upp och presenterats på många seminarier, arbetsmedjor, mässor, utställningar etc.

Projektledningen har ofta kontaktas av arrangörer för dylika tillställningar och ombetts fungera som föreläsare/utställare. Informeringen har inte endast skett inom Kvarken-Helgeland området, utan även inom andra regioner.

Mot slutet av projektet blev det också viktigt med informering på EU-nivå, eftersom projektet användes som ett slagträ i konflikten mellan EU och Kanada gällande ett eventuellt förbud mot försäljning av sälprodukter.

UTVÄRDERING

Resultat av ledningsgruppens SWOT-analys.

<p>Goda resultat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekologisk och effektiv förvaltning av sälbestånd. • Ökad kunskap hos beslutsfattare om ekologisk förvaltning • Bättre regional förankring av förvaltningen. • Nya och utvecklande produkter av säl. • Utvecklade av marknadsföringsstrategier. • Ökade möjligheter att få inkomster från verksamheter kopplade till säl för kustbefolkningen. • Utvecklad internetportal kopplad till säl. • Utbildningstillfällen, informationspaket och broschyrer, handböcker. • Ökad samverkan mellan företag, organisationer, myndigheter och forskare • En befarad konflikt mellan bevarandebestånden och fiskare/jägare har uteblivit • Utbildningsmaterialet som projektet tagit fram används nationellt liksom även kokboken	<p>Svaga resultat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antalet företag som bereder sälskinn har minskat och det är svårt att hitta dem med kompetens och intresse. • Sälbaserad turism visar endast svag ökning. Projektet har inte aktivt jobbat med saken. • Antalet säljägare på svensk sida har inte ökat nämnvärt • Det finns fortfarande fiskargrupper som anser att sälen är enbart ett skadedjur. • Svagt intresse hos naturvårdsorganisationer att delta i arbetet. • Direkt information till NGO:s har varit bristfällig • För få jägare har utbildats. I och med att jakten är krävande krävs mångsidig kompetens. • Projektet har satsat på information, men informationsansatsen borde ha varit ännu mer omfattande. Fler artiklar, utbildningar etc. för att nå så många som möjligt.
<p>Svårigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Långa transportsträckor, eftersom projektet omfattat tre länder och kommunikationerna är bristfälliga, samt dyra fraktkostnader. • Skilda nationella bestämmelser för jakt på säl. • Skilda nationella bestämmelser för hantering av livsmedel. • Tullhinder, problem med försändelser av sälskinn och -produkter. • Det har inom projektet varit svårt att få sälskinn av hög kvalitet. Ett stort ansvar ligger på jägarna, skrapning, tvättning och förvaringen av sälskinnet är kritiska skeden.	<p>Möjligheter för framtiden</p> <ul style="list-style-type: none"> • I Finland har en förvaltningsplan för sälbestånden fastställts och i Sverige pågår en revidering av gällande plan. Dessa planer och Helcoms nya rekommendationer säkrar en långsiktig jakt på säl i dessa länder. • Det material som projektet tagit fram inom alla områden har medfört att intresset för sälens produkter är stort och kommer att fortgå. • De produkter som tagits fram i projektet har mycket hög kvalitet och är anpassade till dagens krav vilket på ett avgörande sätt underlättar den fortsatta utvecklingen • Ett behov av att reglera ökningen av sälstammen, vilket öppnar möjligheter för nya och befintliga nätverk och projekt.

GRÄNSREGIONAL BETYDELSE

- Sälen rör sig fritt över nationsgränserna och är ett gemensamt problem/resurs, som inte kan hanteras enbart nationellt på ett framgångsrikt sätt.
- Gemensamma insatser inom sälfrågan har gett inspiration att se bortom det vedertagna och finna nya lösningar, innovativt tänkande, samt har gett en bredare kunskapsbas.
- Samarbetet inom Kvarkenregionen har satt press på nationella myndigheter att samarbeta och se säl som en gränsregional resurs/problem.
- Projektet har utvecklat en framgångsrik samarbetsmodell/-system över nationsgränser och nationella organisationer. Denna samarbetsmodell visar vägen för andra projekt, att man kan nå goda resultat genom gränsregionala satsningar.
- Projektets arbetsmodell har använts som exempel inom EU, för konflikt /problemlösning mellan ett skyddat djur och en basnäring.

ÖVRIGA EFFEKTER AV SÄLPROJEKTET

- Projektledare Anita Storm har varit med och tagit fram en nationell förvaltningsplan för säl i Finland.
- Jägarutbildningar om säljakt har hållits av andra aktörer i olika delar av länderna utgående från det utbildningsmaterial som framarbetats inom projektet och med resurspersoner från vår region som utbildare.
- Flera nya regionala projekt har uppstått som delvis baseras på vårt projekt: T.ex. Sälen i skärgården, Risa, Hylje-Satakunta.
- Ett flertal företagare har tagit med säl i sin produktion.
- Intresset för sälskinnsprodukter är stort, t.ex. i form av gåvoprodukter.
- Det finns ett intresse för sälkött inom livsmedels- och restaurangbranschen, att sälja sälkött över disk samt ha det på restaurangmenyer.

VAD BEVARAS EFTER PROJEKTETS SLUT?

- Det virtuella sälcentret, www.nordicseal.org, upprätthålls i Österbottens fiskarförbunds regi.
- Det mobila sälcentret bevaras i första skedet av Kvarkenrådet. Om ett sälcenter etableras i Kvarkenregionen kommer de framtagna produkterna att presenteras där.
- Alla broschyrer, böcker och rapporter som producerats under projekttiden finns att tillgå på Kvarkenrådets kansli i Vasa.

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Projektet har uppmärksammats på EU-nivå och internationellt. Projektledningen har överfört kunskap från regional nivå till internationella forum. Den kunskap som insamlats under projekttiden är av intresse för alla länder med nyttjande av säl. Projektet har bidragit till en modern hantering av säl som kompletterar den traditionella.

Regionalt har projektet inneburit en större förståelse och acceptans för sälen som en resurs. Sälen är inte längre bara ett skadedjur eller en skyddssymbol. Projektet har inneburit en imagehöjning för sälprodukter.

Projektet har under hela tiden varit en balansgång mellan acceptansen för sälen som resurs samt mellan opinionen för skydd av säl. Projektet har varit en viktig länk mellan olika aktörer. Projektet kan ses som ett konflikthanteringsinstrument. Detta har också studerats inom FRAP-projektet samt inom Nordiska Ministerrådet. Det har varit en lång process där man har tagit ett steg i gången. Projektets strategi har visat sig vara bra, eftersom man upplevt få bakslag.

Mellersta Österbottens Yrkeshögskola, Pälsenheten, har varit en viktig samarbetspartner för projektet, som gett projektet stor synlighet genom kurser och produkter. Men å andra sidan har projektet också stärkt skolan genom att ge skolan en ny nisch och möjligheten att fungera som föregångare.

Sälsituationen idag och den utveckling som kommer att ske inom de närmaste 5-10 åren så anser projektledningen att det behövs ett diskussionsforum där sälkonflikten och beståndet är som störst. De diskussioner som förs inom HELCOM är viktiga, men når inte ner på den regionala nivån. För en hållbar situation regionalt behövs diskussion med gräsrotsnivån.

Projektet har sammanfört de yrkesgrupper som på ett eller annat sätt berörs av sälsituationen, fiskare, jägare, hantverkare, turismföretagare, naturskyddsintresserade och tjänstemän. Projektet har fungerat som en mötesarena och ett samarbetsforum för många slags frågor som berör sälsituationen i Kvarkenregionen och Helgeland.

Det finns intressanta resultat från olika tester som gjorts och de kan ge goda möjligheter till att utvecklas till intressanta produkter för marknaden. Exempel på produkter som kan marknadsföras som lokala/regionala produkter är t.ex. läder, olja och kött.

En fråga som är öppen är hur sälfrågan ska bevakas i framtiden. Vem ska ha den koordinerade rollen att se på sälfrågor och att tänka i ett brett perspektiv i en situation där alla andra ser till sina egna intressen.

Det är nu av utomordentligt stor betydelse att den fortsatta förvaltningen av säl tar sikte på att börja begränsa sälstammarnas utveckling så att bestånden planar ut på en lämplig/önskvärd nivå som måste bestämmas internationellt. Ett framtida tänkbart Interreg-projekt skulle kunna ha just den inriktningen.

Sälprojektet har kommit halvvägs, metoder och kunskap har erhållits, man har uppnått en plattform att utgå ifrån, men det finns mycket att utveckla och implementera före man har allt på säker mark. Det finns lösa trådar att ta tag i och föra vidare.

BILAGA 1. ÖVRIGA SAMARBETSPARTER

Mellersta Österbottens yrkeshögskola
Basil Kardasis (prof. Royal College of Art, London)
Svenska Österbottens jaktvårdsdistrikt
Jägareförbundet i Västerbotten
Österbottens Fiskarförbund
Österbottens Yrkesfiskare
Österbottens säljagarförening
Ketek (Karlebynejdens utvecklingsbolag),
Terranova
Jord- och skogsbruksministeriets avdelning för fiske och jakt
Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet
Österbottens TE-centrals fiskeenhet
Forststyrelsens Västra Finlands naturtjänster
Västra Finlands miljöcentral
Österbottens Förbund
Oy Ahlskogs Ab
Bosunds båt-, fiske- och jaktmuseum
Bosunds Fiskandelslag
Muova (Konstindustriella Högskolan, Västra Finlands enhet)
Christer Lundin (Harmångers Maskin & Marin)
Kurt Blomqvist (Scandi Net Ab)
Projekt Säljar & Fiske
Vindelns köttrökeri
Oravais köttrökeri
Uulatuote Oy (målfärg)
Björkö byaråd
målarvärdare Rune Wicklén
Solweig Björklund (SB Design)
Örnsköldsviks konst- och musikhall
Jägarnas Centralorganisation JCO
Ålands landskapsstyrelse
Lotta Rahme (Lottas skinnarveri)
Bäckedals folkhögskola
Kemin nahkatarvike
Fiskeriverket.
DOTE skinnverkstad
Västerbottens Fiskareförbund
Roland Marklund (skin- och köttleverantör)
Öster Malma restaurang o Konferens
Holmö byalag
Tommy Forsström (skinn o kött)
Tranås skinnberedning
Mia Damberg, konstnär
Patricia Rhodas, fotograf

Kockarna Saku Railio, Susanne Jonsson, Peter Lintula, Jaakko Kolmonen, Staffan Lindström, Mikael Nabb. Svante Sand,
Finländska jägare
Svenska jägare
Camilla Andersson, Cava reportage
Anja Sundberg, Fri-reklam

Norge

Aarenes Laerfabrikk, Norge
Ryaprodukter, Norge
Egil O. Øen, Veterinærinstituttet, Oslo
Siri Kristine Knudsen, Veterinærinstituttet, Tromsø
Arve Nilsen, Veterinær, Brønnøysund
Fiskeridirektøren i Midt-Norge, Trondheim
GC Rieber Skinn AS, Bergen
Linn Anne Brunborg, NIFES, Bergen
Eide Handel, Trømsø
Høge Nord Alliansen, Lofoten
NAMMCO, Tromsø
Gunnar Kristian Halvorsen, FHF, Oslo
WWF, Oslo
NJFF Norges Jeger og Fiskeforening
Bjørn Økern, Polarbjørn, Herøy
Glenn Williams, Canada
Rebekah Williams, Canada
Norges Fiskarlag, Trondheim
Kjell Arne Hovland, Vega
Ingar Hilmarsen, Vega
Roger Eidem, Vega
Kurt Wiggo Støylen, Vega
Jon Aga, Vega Havhotell
Øystein Ludvigsen, Gåkka Mathus
Atle Tilrem, Urterariet, Brønnøysund

BILAGA 2. AKTIVITETER INOM PROJEKTET, 2004-2007

	Möte	Antal deltagare	Utställning / föreläsning	Antal besökare	Utbildning	Antal deltagare
2004						
Länsstyrelsen på Vega			040207	12		
WWF/Norge	040301	5				
NJFF	040302	4				
SLU/Umeå	040303	5				
Sälmöte i Himango	040322	30				
White seal i Jakobstad					040509-13	15
sammanskomster för instruktörer	040515	8				
Konflikt säl-fiske, Utö	050621-22	10				
Postrodden, Björköby			040702-03	1000		
Terranova; White seal			040815-31	1000		
Fiskeridirektoratet i Midt-Norge			2004-09-07	5		
NAMMCOS möte i Köpenhamn			040907-09	50		
Kockutbildning på Vega					040927-28	15
Vega Havhotell; White seal			040926-29	200		
Folkets Hus; White seal			040930	50		
Vega Bygdemuseum; White seal			041008	100		
Fiskeridirektoratet i Trondheim	041112	5				
Förvaltningsträff på replot	041116-17	20				
Utmarkskonferens i Brønnøysund			041126-27	5500		
2005						
Møreforskning o fiskeridir. i Ålesund	050112-13			30		
Sälseminarium i Åboland	050124-25	40				
Konflikt säl-fiske, Helsingfors	050214	20				
Reislivsmesse i Brønnøysund			050215-16	70		
Sälkonferans i Helsingfors	050215-18	100				
Säljägarkurs i Holmsund					050225-26	
Jaktens dag i Ersboda			050225-26			
NAMMCO møte i Tromsø	050301-03	100				
Jägarmöte i Himango	050304	20				
Sälmöte på Forststyrelsen, Vasa	0503-07	10				
Utställning av sälprodukter på Terranova i Vasa			050309-050531	4000		

BILAGA 2. FORTS.

	Möte	Antal deltagare	Utställning / föreläsning	Antal besökare	Utbildning	Antal deltagare
Jägareutbildning Pörkenäs					050310-11	40
Villmarksmesse i Brønnøysund			050311-13	5000		
Säljägarkurs på Vega					050313-15	
säldag på loftet			050319	100		
Utställning Hysvaer, Vega			050419-20	550		
Säldag i korpoström			2005-04-28	30		
Jägareförbundet 175 år			050503-04			
Water i Jakobstad					050505-08	15
Nasj. konferens EU, Ålesund	050509-11		050509-11	150		
Vildmarksmässa i Karleby			050514-15	5000		
Mitt Skandia, Mosjøen	050518		050518	55		
Vildmarksmässa i Uleåborg			050519-22	50000		
Rørvik			050601-02	35		
Holmöns båtmuseum			050710-15	500		
Ett slag för Östersjön, Kristinestad			050713	500		
Sik och strömmingsmarknad, Jaakko Kolmonen			050902-03	10000		
Örnsköldviksmuseum						
NAMMCO möte i Köpenhamn	050907-09	50				
Säljägarkurs på Vega					050909-11	24
Interreg möte, Kolveried	051026-27					
Östermalma			051027-051220			
Water i Herøy-Brasøy			051111-12	200		
RKTL fiskedagar i Vasa			051115-16	150		
2006						
Näringslivet, Abelvær			060110-11	30		
Utställning i Hattfjelldal			060211-12	60		
Villmarksmesse i Brønnøysund			060324-26			
Jägareutbildning Alskat					060407	40
Jägareutbildning Skeppsvik					060408	25
Stormässan i Vasa			060422-23	15000		
Testresa i isen med veterinärer						
säldag i Bosund						
Skinnsseminarium i Karleby	060602					
Vildmarksmässa i Riihimäki						
Kotka, vildmarskprodukter						
Utställning i Frøya			060606-07	35		
Polarsirkelens villmarksmesse på Mo			060609-11	2000		

BILAGA 2. FORTS.

	Möte	Antal deltagare	Utställning / föreläsning	Antal besökare	Utbildning	Antal deltagare
Utställning på E-huset						
Utställning i Brasøy			060624-29	150		
Fiskerimessa i Trondheim			0608007-10			
Närverksträffen i Lycksele	060818-19		060818-19	60		
Garvningskurs på Holmön						
Sik och strömmingsmarknad, lansering av kokbok			060902	10000		
Garvningskurs på Vega					060910-17	17
Selkonferens i Åfjord	060917-18	25				
CPMR-möte på Bergö			060923	30		
Sälskinsskosömandskurs i Vasa					061110-12	13
Sälskinsskosömandskurs på Holmön					061117-19	13
Svenska måltidsliteratur, grythyttan						
Bokmässan i Helsingfors						
MEP and president of the parlament intergroup pn Sust		4				
Bokmässan i Göteborg						
2007						
Arbetsmedja för fisket			070124-25	45		
Madekeittotilaisuus			070220	150		
östersjösndag på Åland			070321	30		
Sälmöte i Himango			070323	45		
Jakt och fiskedag på Ålands jakt och fiske museum			070201	200		
Garvningskurs					070517	12
Besök i Bryssel	070508	20				
säldag i Bosund			070519	300		
miljöläger på norrbyskär			070528	60		
båtens dag på Malax båtmuseum			070616	300		
möten i bryssel	070626	15				
Nordiska ministerrådets sommarmöte			070626-28	35		
invigning av världsarvet Kvarkens skärgård			070809	750		
utställning på Salteriet			071009-10	1000		
Seal and the society			071016-18	100		
Träffpunkt arbis			071115	35		
Mässbesökare, mötesdeltagare etc.		491		114702		229

